



Les famílies benestants de Flix a la fi del segle XVIII

Joan R. Vinaixa Miró

PARATGE
TARRAGONÍ

110

Joan R. Vinaixa Miró

Nat a Benissanet (Ribera d'Ebre).

Ha col·laborat en diverses publicacions d'àmbit local i comarcal sobre temes històrics relacionats amb els pobles de la comarca de la Ribera d'Ebre.

És autor de les següents obres: *Els O'Callaghan de Benissanet. Una família noble irlandesa del S. XVIII* (1992), *La navegació per l'Ebre català en el darrer quart del S. XVIII (de Riba-roja a Miravet)* (1994) i coautor del llibre *Un cens del S. XV. Els habitants de la Batllia de Miravet i les comandes d'Asco, Horta i Vilalba segons el maridatge de 1492* (1994).

**LES FAMÍLIES BENESTANTS DE FLIX A
LA FI DEL SEGLE XVIII**

JOAN R. VINAIXA

Primera edició: gener 1996

© 1995 by Joan R. Vinaixa Miró

© de les característiques d'aquesta edició 1995 by
Delegació a Tarragona de la Societat Catalana de Genealogia,
Heràldica, Sigil·lografia i Vexillologia
Apartat de correus, 252
43480 Tarragona

Impressió:
Imprenta Catalunya
Ferrers, 1
43003 Tarragona

Assessorament lingüístic: Maria Jesús Burata Vives
Disseny: Pele & Gavi

D.L.: T-189/1993
ISBN:

TAULA

- I. Notes introductòries
- II. L'estament privilegiat riberenc a les acaballes del segle XVIII
- III. L'estament privilegiat de Flix a la fi del segle XVIII
 - 1. Flix a la fi del segle XVIII. Generalitats
 - 2. Els privilegiats de Flix
 - 3. Altres privilegiats de Flix
- Arxius i bibliografia
- Índex toponomàstic

I— NOTES INTRODUCTÒRIES

Els estudis genealògics són un vessant més en el treball de recerca de l'historiador. Aquest opuscle no pretén l'estudi diacrònic d'una família determinada, com en anteriors publicacions d'aquesta col·lecció, sinó emmarcar-ne algunes, les socialment privilegiades, en un espai temporal concret. Aquest mètode sincrònic si bé no permet de conèixer l'evolució natural de les diferents nissagues té, per contra, l'avantatge de situar-les en un context més ampli i de poder-ne observar a la vegada l'estret lligam entre algunes i les diferències i tensions entre unes altres.

L'estudi se centra en un nucli reduït de privilegiats dintre d'una societat rural com era la de Flix,¹ poble riberenc de l'Ebre català, geogràficament aïllat a l'interior de Catalunya.

El context temporal el situem a les darreries del segle XVIII, període en què, per un costat, s'observa una gran vitalitat en l'economia catalana i, per l'altre, alguns riberencs obtenen privilegis reials gràcies, en bona part, als beneficis que els seus negocis generaven.

Així en aquest escrit oferim una visió de les famílies benestants del poble de Flix corresponents a la fi del segle XVIII, i concretament a l'any 1787. Aquest any és ple d'esdeveniments històrics a remarcar, però solament dos tenen una relació, directa o indirecta, amb el present estudi. L'any 1787 es redacta el capbreu² de Flix, fet que ens permet de conèixer

1. Poble que pertanyia a la baronia de Flix i de la Palma. Era de patrimoni reial.

2. El capbreu era un document on es feia constar el domini senyorial, les possessions, rendes, etc. que tenien els senyors jurisdiccionals. Aquest capbreu de Flix s'estén des de 1785 a 1787 (ACA).

bona part de les possessions³ d'aquests privilegiats riberencs. Aquell mateix any va tenir lloc la riuada més important i tràgica de l'Ebre en tota la seva història, amb la qual cosa algunes de les possessions declarades en aquest capbreu van desaparèixer totalment o parcialment.⁴

Per concloure aquestes breus notes solament cal especificar que al llarg d'aquestes línies respectarem la grafia original, més emprada, dels diferents antropònims.

II – L'ESTAMENT PRIVILEGIAT RIBERENC A LES ACABALLES DEL SEGLE XVIII

Si la revolució francesa, que esclatà a les darreries del XVIII, va significar la fi de l'estament privilegiat del país veí, les coses eren ben diferents a casa nostra.

A les terres de l'Ebre, i concretament al poble de Flix, les classes socials benestants no solament continuaven gaudint dels seus privilegis, la majoria dels quals seculars, sinó que en cap moment s'albirà cap mena d'ombra que atemptés contra aquesta posició de privilegi social;⁵ ben al contrari, les pretensions d'ascens social per part d'alguns sectors de la població eren clarament evidents.

En aquells anys es generalitzà, dintre de l'estament privilegiat riberenc,⁶ la cerca amb afany d'alguna mena de nomenament reial⁷ *cursus honorum* (ciutadà honrat, cavaller,...) que certificués no solament la solvència econòmica del posseïdor sinó també la classe a la qual volia pertànyer i els avantatges que se'n derivaven.⁸

Tot i que aquest estament social elitista dels privilegiats semblava un bloc compacte, la realitat era més complexa, ja que entre ells existien diferències substancials. Un grup el formaven els privilegiats secu-

3. Cal puntualitzar al respecte que en aquest capbreu solament es declaren els béns, etc., una certa quantitat en diners o en espècie que havia de pagar a la Corona, cosa que no exclou, per tant, el fet de posseir altres propietats.

4. A les pèrdues humanes cal sumar-hi la pèrdua de part de les possessions, aquelles que es trobaven al bell mig o properes a les ribes del riu. Per ironia de la història, si aquests propietaris haguessin declarat pocs mesos després les seves propietats, aquestes s'haurien reduït, en alguns casos, substancialment.

5. En aquests pobles la veritable revolta social, que esclatarà al primer terç del segle XIX, no serà antisenyorial, com havia estat a la França revolucionària, sinó que seran les mateixes famílies benestants de la Ribera (Montagut, a Móra d'Ebre; Oriol, a Flix; O'Callaghan, a Benissanet, etc.), agrupades sota el mantell del carlisme, les qui s'acabaran aixecant contra la situació legalment constituïda.

6. Per tal de fugir de qualsevol ambigüitat terminològica, entenem aquí per privilegiat aquell grup o estament social que ocupa un nivell superior, ja sia per raó del seu càrec, poder econòmic, reconeixement reial, etc., sobre la resta de la població.

7. Tret, és clar, del sector eclesiàstic i dels qui ja gaudien de nomenaments seculars.

8. No hem d'oblidar que l'enoblitament tenia uns efectes directes evidents; entre d'altres, i segons el grau, l'exemació de pagar el cadastre personal o la càrrega d'allotjament de tropes, el dret de portar armes, etc.

lars (Oriol, de Flix; Salvador, d'Ascó; etc.) orgullosos de la seva nissaga, posseïdors de grans extensions de terres i de reconeixements reials, perpetuadors d'un sistema econòmic fonamentat, en bona part, en el rendisme i, en general, poc emprenedors i poc adaptats als nous canvis econòmics que el nou segle havia introduït. Aquest grup social minoritari estava més preocupat per mantenir la seva situació privilegiada mitjançant la concertació de matrimonis amb d'altres famílies benestants i, per derivació, incrementar el seu patrimoni, que a invertir part del seu capital en mitjans de producció (molins d'oli, olles d'aiguardent, etc.) que haurien possibilitat el creixement econòmic d'aquests indrets.

Un altre sector de privilegiats riberencs estava integrat per un reduït grup de comerciants agressius (Castellví i Alabart, a Flix; Puig, a Riba-roja, etc.) sorgits arran del desenvolupament econòmic que el nou segle possibilitava. A aquests, que si bé no posseien d'entrada els reconeixements oficials dels anteriors, els substancials beneficis obtinguts gràcies a la seva activitat comercial els permetran, a bona part, d'obtenir aquells nomenaments reials tan cobejats.

Un altre grup de privilegi, per sota dels anteriors però encara a un nivell superior de la resta del poble, era el format pels funcionaris i els religiosos.⁹ Els fadristerns de les famílies benestants trobaven una sortida còmoda i pràctica dins del sector burocràtic dels funcionaris o entre l'estament religiós i militar. Així es pot observar amb claredat com la nòmina dels advocats, notaris i religiosos d'aquests pobles es nodeix, d'una part, de les famílies més acomodades, i de l'altra, d'una classe mitjana amb pretensions d'ascens social.

El privilegiat del segle XVIII era plenament conscient de la seva situació social, i els mitjans emprats per tal de perpetuar-la foren diversos. Possiblement un dels més coneguts i evidents era l'enllaç matrimonial amb un altre llinatge de la mateixa condició,¹⁰ però també n'hi havia

- 9. L'estament eclesiàstic tenia un considerable pes específic dintre de la societat riberenca, en particular, no solament per la vessant religiosa que li era pròpia sinó, i molt especialment, pel poder econòmic que se'n derivava (delmes, censals, etc.). El censalisme religiós, autòcton i forà, continuava sent una de les fonts més importants d'ingressos per a l'àmplia estructura eclesiàstica.
- 10. Aquesta necessitat comportava sovint moure's en un context reduït i proper, per la qual cosa la repetició de cognoms benestants era freqüent entre diferents generacions. Un exemple clar el tenim en alguns pobles d'aquesta àrea geogràfica, on el triangle Ascó-Flix-Tortosa, o si es vol Salvador-Oriol-Montagut, es va repetir sovint.

d'altres. El testament del Dr. D. Josef Rebull y de Faneca, auditor de Marina de Tortosa i originari de Tivissa, reflecteix no solament aquest sentiment de pertànyer a una classe social diferent sinó també la voluntat de perpetuar-la.¹¹

“... en ma universal herencia, preferint la linea Masculina a la Femenina y observant el Orde de promegenitura perpetuamente. Pero si vingues lo cas o casos que lo dit mon Hereu¹² no tingues fils varo y tingues germanos varons y tingues filles que hereten la filla major, y seguidamente se guarde el orden de primogenitura hasta estar finida aquella linea; excluent de dita ma herencia a tots aquells y aquelles incapazos de contractar Matrimoni carnal, y en lo pacte de qe. dita Maria Josefa¹³ tinga de casar ab Persona Condecorada, a lo menos de Ciutada Honrat de Barcelona eo de Dor. en Lleis¹⁴ y qe. lo Marit qe. tinga a mes del Apellido que posehira dega firmarse: Y de Rebull...”¹⁵

- 11. Però l'esperit del testament va més lluny que això i s'endinsa en el si de les diferències existents dintre dels esglaons familiars dels privilegiats.
- 12. L'heret seria Joaquim Jardi Rebull, ciutadà honrat de Barcelona i nebó del testador.
- 13. Maria Josefa Jardi Riba, filla gran de l'anterior.
- 14. Pocs anys després de la mort del testador, Maria Josefa Jardi es casava amb el cavaller de Falset D. Ramon de Magrinyà i acomplia, amb escreix, un dels desitjos exposats en el testament.
- 15. El subratllat és de l'original. Testament datat el 20 de desembre de 1783. (AHT, Not. B. Fibla, caixa 1.559).

III- L'ESTAMENT PRIVILEGIAT DE FLIX A LA FI DEL SEGLE XVIII

1. Flix a la fi del segle XVIII. Generalitats:

B. Espinalt¹⁶ feia, l'any 1783, la següent descripció de la vila de Flix:

"La villa de Flix... dista doce leguas (de Tortosa) fue antiguamente del Magistrado de Barcelona... Desde el año 1714 es realenga y esta situada... al pie de una montaña y sobre la qual hay un castillo que en lo antiguo era de las mejores fortalezas del Principado... en el dia esta destruido todo por los mismos Patricios. Se entra en ella por quatro partes y en las dos subsisten dos puertas que llaman la de Asco y la de San Geronymo... circuye ésta villa el río Ebro en forma de una herradura: tiene 335 vecinos¹⁷ en una Parroquia, con la advocacion de Nra. Sra. de los Angeles, con un Prior, Un Vicario y seis Beneficiados... Tiene un buen Hospital de donde alojan tambien los peregrinos y tres Hermitas extramuros... a distancia de dos leguas hay otra Hermita en medio de un gran valle dedicada a San Juan Bautista, en donde antiguamente habia una poblacion pero en el dia solo existen algunas casas esparcidas por el valle que llaman el Vall de San Juan... Produce mucho trigo, centeno, aceyte, almendra, fruta y hortaliza; su huerta es grande, con muchos morales por cuyo motivo produce tambien mucha seda; hay en esta villa un ingenio para sacar el agua del Ebro por medio de unas ruedas y se distribuye para el riego de toda la huerta... A una legua de esta villa y tambien a la parte occidental del Ebro; estan las de Ascó... La Puebla de Masaluca... y Berrus..."

L'estrucció de la població de Flix no apareix reflectida en el cens del comte de Floridablanca de l'any 1787, cosa que malauradament succeeix també amb la major part dels pobles de l'actual comarca de la Ribera d'Ebre, sinó que resta inclosa, i a la vegada perduda, dintre de l'expressió imprecisa de *Corregimiento de Tortosa*.

16. B. Espinalt. *Atlante Español...*, tom VI, part III, pàg. 102.

17. Tot i que no ho podem precisar documentalment, pensem que la xifra que aquí s'esmenta devia ser significativament més elevada.

Davant d'aquesta mancança hem elaborat, atenent la consulta de diferents fonts documentals, un recull d'oficis, càrrecs, etc. de Flix corresponents a l'any 1787:¹⁸

- nobles: 1
- priors: 1
- vicaris: 1
- beneficiats: 6
- notaris: 1
- grans comerciants: 4
- administradors de la sal: 1
- patrons de llaüt (de riu): 23
- barquers (barca de pas): 2
- adroguers: 1
- esparters: 1
- *albeitar*: 1
- cirurgians: 1
- mestres primeres lletres: 1
- soguers: 5
- tintorers: 1
- apotecaris: 1
- ferrers: 1
- espardenyers: 1
- teixidors de lli: 5
- metges: 1
- fusters: 1
- moliners: 1

-en nombre indeterminat, però sensiblement important, estarien els pagesos, jornalers i peons de llaüt.

2. Els privilegiats de Flix:

La vila de Flix ha albergat al llarg de segles una sèrie de famílies pertanyents a la petita noblesa rural catalana. Així, per exemple, els Vilanova, que en el segle XVI formaven part de la sempre influent oligarquia barcelonina, tenien la seva casa pairal en aquest poble de l'Ebre. En

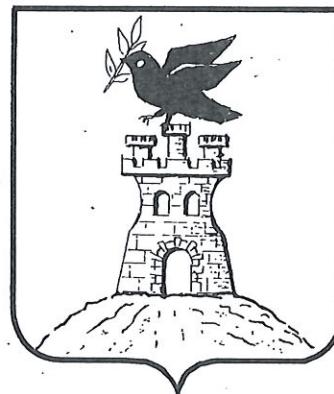
18. Tots ells documentats. Aquestes quantitats són a la baixa i per tant volem remarcar la seva relativa.

el segle XVII els Oriol i els Montlleo foren famílies flixenques agraciades amb reconeixements reials. A les primeries del segle XIX seran diferents membres de la família Castellví els qui ampliaran aquesta llista d'enobriments.

L'estudi d'aquestes famílies es fa necessari, i imprescindible, principalment per la seva influència social dintre d'aquest món rural.

A. Els ORIOL.

A la fi del segle XVIII Flix acollia una de les famílies nobles més antigues d'aquests pobles de l'Ebre català, els ORIOL.



Escut que apareix al volum IV del llibre *El solar Catalán...* de García Carraffa.

La descripció que fa Garma l'any 1753 de l'escut dels Oriol de Flix és: "Oriol, de Flix, trae de platà, un montecillo al natural, moviente de la barba del escudo, sumado de un castillo con tres homenajes de piedra, en el medio hay una ave llamada Oriol, azorada de sable, con un ramo de olivo en el pico."

Segons García Carraffa:

"ORIOL. Muy noble y antiguo linaje de Cataluña. Tuvo su casa solar en la villa de Flix, del partido judicial de Gandesa, en la provincia de Tarragona. De este solar descendió El honorable Jaime de Oriol, nacido en la villa de Flix a finales del s. XV. Contrajo matrimonio con doña Isabel Oros, hermana de don Juan, segun consta en sus capitulaciones matrimoniales otorgadas en Flix el 17 de febrero de 1506."¹⁹

L'any 1787 ostentava la primogenitura de la casa Oriol de Flix el noble Antonio Pedro Pablo de Oriol y San Germán.²⁰ La noblesa li perve-

19. A. i A. García Carraffa *El solar catalán...* tom IV. pàg. 213.

20. Si no s'esmenta altra cosa, les referències sobre l'ascendència i descendència dels Oriol que aquí anotem s'han extret de l'obra *El solar catalán...*

nia del seu avi José Francisco Antonio de Oriol y Montagut, ciutadà honrat,²¹ que va acabar rebent el privilegi militar de cavaller del rei Carles II²² i posteriorment fou nomenat noble, la més alta distinció nobiliària de Catalunya.

D. Antonio de Oriol era fill de Jose Antonio Gil de Oriol y Liori i d'Ana Maria de San Germán. Fou batejat a Flix el 10 de juny de 1732. Es casà a Gandesa el 19 de gener de 1768 amb Teresa Durán y Silva de Liori.²³ Foren fills seus: José Antonio, Ana María, Buenaventura, Josefa María i Salvador Teresa.

Ana María de Oriol y Durán fou batejada a Flix el 10 de juliol de 1770. La seva germana Josefa ho fou el 20 de març de 1774, i el 10 de juny de 1775, Salvador Teresa.

Buenaventura de Oriol y Durán fou batejat a Flix el 13 d'abril de 1773. Arribà a ser regidor perpetu de Tortosa, per l'estat noble, succeint el marquès de la Roca, segons Cèdula Reial del 10 de desembre de 1799.

El primogènit, José Antonio de Oriol y Durán, ho fou a Flix el 16 de desembre de 1768. Es casà el 13 de gener de 1796 a l'església de Sant Joan Baptista d'Ascó amb la també noble Micaela Raimunda Felicia Josefa de Salvador y Biarnés.²⁴

D'aquest darrer matrimoni van néixer: María Teresa,²⁵ Gil, Buenaventura,²⁶ Jaime²⁷ i José Antonio de Oriol y Salvador,²⁸ que fou el primogènit.

21. Aquest va rebre el títol de ciutadà honrat del seu pare Pedro Pablo de Oriol y Llecha, que el va obtenir amb cèdula signada a Madrid el 30 de juliol de 1640.

22. Segons Reial Cèdula signada a Madrid el 7 de juliol de 1680.

23. Filla d'Ignacio Duran, ciutadà honrat de Barcelona, de Benifallet, i de Josefa de Silva y Liori.

24. De cal Cavaller d'Ascó. Filla de D. José de Salvador y de Osso i de Miquela Biarnés.

25. Batejada a Flix el 7 de desembre de 1796.

26. "Dn. Carlos 7º, el 27 de abril de 1870 (nomenà) a Don Buenaventura Oriol del Consejo de S.M. Marques de Casa Oriol". (Vicente de Cadenas. Títulos del Reino, pàg. 72)

27. Batejat a Flix el 23 de maig de 1806, era oficial de cavalleria. Es casà a Écija (Sevilla) el 19 de maig de 1833 amb María Ramona Galbán y Zayas.

28. Fou batejat el 23 de novembre de 1798 a Flix. Es casà per poders a Madrid el 16 de juliol de 1832 amb Juana Francisca Gordo y Saéz.

D. Antonio de Oriol va mantenir enfrontaments amb altres sectors de poder dins de la vila. L'any 1803 tenia establert un plet amb el comú per raó de la mòlta de les olives, per la qual cosa, a dret a llei, no podia formar part del consistori. Diversos particulars, entre ells Antonio Castellvi i el notari Adell, atenent aquesta i altres circumstàncies, s'oposaven a la seva possible elecció com a regidor de l'Ajuntament.

D. Antonio de Oriol y San Germán va testar a Flix el 18 de juliol de l'any 1800 davant Juan Francisco Adell, notari de la vila, quan els seus problemes de salut, que ja eren força evidents, s'anaren agreujant fins que un memorial, adreçat a la Reial Audiència l'any 1805, feia palella la seva llarga malaltia i la impossibilitat, per tant, d'ocupar càrrecs municipals.

*"Memorial de Pedro Serra Pror. de D. Antonio Oriol vezino de Flix en qe. pide se sirva V.E. exonerarle del cargo de Regidor Decano de la misma qe. por miedo de Insaculacion le ha habido la suerte en este año en atención a la decadencia de su salud qe. le ha motivado una larga enfermedad como consta de la certificación del Medico legalizada de qe. acompaña."*²⁹

D. Antonio de Oriol era el terratinent més important de Flix i molt possiblement de la rodalia. En el capbreu de Flix de 1787,³⁰ concretament el 20 de març, declarava tenir més de quaranta béns immobles al terme de Flix.³¹ Per tal d'evitar allargar innecessàriament la llista d'aquestes possessions oferim un recull de les propietats, les aparentment més representatives i/o que a la vegada aporten alguna mena d'informació complementària, declarades per D. Antonio de Oriol en aquest document:

1. "... Tiene una casa situada dentro de la referida villa de Flix... y calle Mayor... hace de censo a su Magd. en cada un año un sueldo y diez dineros de ardites."

2. "... como a heredero y successor del nombrado Dn. Pedro Pablo Oriol... tiene una heredad llamada la Devesa, con sus tierras, honores y posiones., cabañas, corrales, cuevas, leñas, cassas yerbas y todos otros

29. ACA, RI. Aud, reg. 1.225, foli 46.

30. Capbreu de Flix 1785-87.

31. D. Antonio de Oriol tenia també possessions a d'altres llocs de la rodalia. Per una propietat que tenia al terme de Gandesa pagava 6 diners de cens a l'Orde de Sant Joan l'any 1781.

dros. situada en el termino de Flix,... lindante con el camino que va a Lerida... y toda la Valle de Lerida abaxo hasta la huerta de Sebes y con el rio Ebro... por nueve sueldos el morabatin que hasen una libra y siete sueldos..."

3. "... tiene una piessa de tierra de regadio... partida los Horts de debaxo la villa que linda con el camino Rl. que va a Asco con el rio Ebro... hace de derecho a su Magd. cada un año la quinsena parte de los frutos... a excepcion de los huertos que lindan... con la vda. de Jayme Adell un sueldo y ocho dineros y el que linda con Antonio Castellvi un sueldo todo moneda de ardites."

4. "... tiene una piessa de tierra parte plantada de olivos y parte tierra campana... partida llamada los Comellarets y Coll de Ballester... que linda... con la muralla mediante el camino de la Fatarella... hace de dro. a su Magd. la quinzena parte de los frutos."

5. "... tiene una piessa de tierra... llamada lo Tosalet del Reyú que linda con el camino de la Fatarella... y con el camino que va o dirige al Molino de Arina por la qual hace de dro. a su Magd. la quinsena parte de los frutos."

6. "... tiene una piessa de tierra llamada lo Corral nou... lindante con el camino de la Fatarella... hace de dro. a su Magd. la quinsena parte de los frutos... a excepcion del bancal que linda con el camino de la Fatarella que es franco y paga de censo en cada un año un sueldo de ardites."

7. "... tiene una heredad... partida llamada lo Darenys con su posso de senia, safareig y casa... que linda con el camino que va a Asco y con el rio Ebro... hace de dro. a su Magd. la quinsena parte de los frutos."

8. "... tiene... una piessa de tierra con corral de ganado... partida les Planes... linda con camino que va a Asco... con camino que va a Ribarroja... hace de dro. a su Magd. la quinsena parte de los frutos."

9. "... tiene un huerto... partida del clot de la vila, llamado el huerto de la Hera que linda con patio del Molino de aceyte... y con el camino que baxa al rio de la Llosa y con el rio Ebro hace de censo a su Magd. cada un año nueve dineros ardites."

10. "... tiene un huerto... partida del clot de la vila... la mitad de dho. huerto es franco y paga de censo a su Magd. cada un año un sueldo de Ardites y la otra mitad hace de dro. la quinsena parte de los frutos."

11. "... tiene una piessa de tierra... partida de les series en cuya piessa de tierra hay poso de senia, safareig, casa... hace de dro. a su Magd. la quinsena parte de los frutos."

12. "... tiene un Huerto... en la partida del Molino Arinero... por el que paga a su Magd. la quinsena parte de los frutos... a excepcion del Huerto que esta enfrente de la Nafora que paga de censo cada un año un sueldo y seis dineros ardites."

13. "... tiene un pedazo de tierra encima la Barca del Passo del Ribe que linda con el río Ebro y con el camino de la Barca, por el qual hase de dro. a su Magd. la quinsena parte de los frutos."

14. "... tiene una piessa de tierra... debaxo la teuleria de la Barca del passo del Ribé, lindante con el camino de la Granadella y con el camino de la Plana de Arne... hase de censo a su Magd. nueve dineros ardites cada año."

15. "... tiene piessa de tierra... llamada les Feixes y planol encima la Barca del passo del Ribe que linda con el camino de Sebes... hase de censo a su Magd. la quinsena parte de los frutos."

16. "... tiene una piessa de tierra... en la partida de Aqui con dos posos de senia, safareig y Manso, corral de Ganado y Hera... la sort de debaxo del corral paga de censo cada año dos sueldos de ardites y la restante tierra la quinsena parte de los frutos."

17. "... tiene una piessa de tierra... en la partida lo Coll de Eixaus... parte de la misma heredad paga dro. de capella y la restante hase de dro. a su Magd. la quinsena parte de los frutos."

18. "... tiene una piessa de tierra partida de la Vall de Lerida... hase de censo a su Magd. cada un año un vaso de agua."

19. "... tiene una casa... en la partida llamada del Portal de Asco... por la que hace de censo a su Magd. en cada un año un sueldo moneda de ardites."

20. "... tiene una casa con su huerto... dentro de la misma villa... y calle llamada den Guillem... linda con camino que baxa al río..."

(...)

Segons Garma, l'escut dels Oriol era:

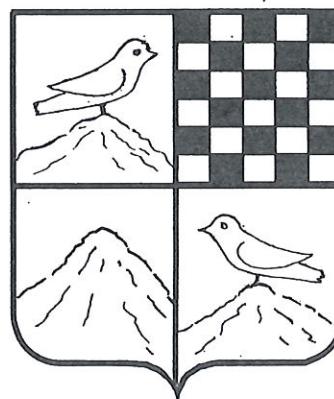
"Oriol, de Flix, trae de plata, un montecillo al natural, moviente de la barba del escudo, sumado de un castillo con tres homenajes de piedra, en el medio hay una ave llamada Oriol, azorada de sable, con un ramo de olivo en el pico."³²

García Carraffa diu que les armes esmentades per Garma eren les primitives, però que també van emprar-ne altres variants:

"... también usaron los de este linaje ese blasón con las siguientes variables: En campo de gules, una torre de oro surmontada de una oropéndola (en catalán Oriol) de oro y sinople, que en su pico lleva una ramita de laurel. La torre está colocada sobre unas rocas o breñas."

32. D. Francisco Xavier de Garma, *Adarga Catalana...*, vol. II, pàg. 76.

"La rama de Flix, al serle concedido el privilegio militar de caballeros el 7 de julio de 1680 en cabeza de don José Francisco de Oriol y de Montagut, fue autorizada para usar, en lugar de sus armas primitivas, este escudo acuartelado: 1º y 4º, en campo de gules un ave de oro y sinople (oropéndola u oriol), mirando la de cada cuartel hacia el centro del escudo; esto es la del primer cuartel hacia el lado siniestro y la del cuarto hacia el diestro, y puesta cada una sobre un monte de plata; 2º, jaquelado de treinta piezas, de azur y oro, y 3º, en campo de azur, un monte de plata."³³



B. Els CASTELLVI

Els Castellvi es manifestaren, al llarg de tota la segona meitat del segle XVIII i part del XIX, com una de les famílies riberenques més actives a nivell comercial.

Antonio Castellvi, primer, i els seus fills Antonio i Felipe Castellvi i Ambros, després, foren sovint arrendataris de les rendes, drets, etc. que els respectius senyors jurisdiccionals (Orde de Sant Joan de Jerusalem, la Corona,...) posseïen en alguns pobles de l'Ebre català. Aquests arrendaments els permetien un monopoli econòmic, gairebé exclusiu, sobre els pobles arrendats.

33. A. i A. García Carraffa *El solar catalán...*, tom IV, pàg. 220-221.

Antonio Castellvi estava casat amb Raimunda Ambros,³⁴ també de Flix. Si poques són les coses que en sabem a nivell familiar, la diversitat de les seves activitats econòmiques permetrien, per contra, d'omplir qualsevol buit biogràfic.

En diverses ocasions, Antonio Castellvi va obtenir els arrendaments de la batllia de Miravet, de les comandes de Benissanet i d'Ascó i de la baronia de Flix.

Com a comerciant interessat en el negoci dels cereals que davallaven per l'Ebre posseïa en propietat diversos llaüts, o embarcations fluvials, preferentment emprats en el transport d'aquesta mercaderia:

“L'any 1779 Antonio Castellvi... tenia una part de la propietat del llaüt (San Antonio Abad) patronejat per Fco. Rodes. L'any 1786 posseïa també una part de la propietat del llaüt (San Pedro) que patronejava Joseph Catala i la gairebé total propietat del llaüt (San Phelipe) que patronejava Fco. Horta.”³⁵

Tot i que les seves propietats devien ser quantioses, atenent el volum i la importància dels negocis en què participava, aquestes no apareixien en el capbreu de Flix de l'any 1787. Solament s'esmenta en el capbreu d'Ascó del mateix any la propietat, compartida, d'una casa i d'un pati en aquest poble:

“...confesaron y reconocieron tener... juntos³⁶ por indiviso una casa con un patio a ella contiguo, cita en la calle den Fontanet... a censo annuo por dha. casa y patio de tres sueldos... y les toca y pertenece a Antonio Castellvi por compra que hizo a Ramón Badia y María Jorda...”³⁷

La rivalitat comercial i les influències en l'elecció dels càrrecs municipals a Flix van motivar queixes continuades d'afavoriment per part d'Antonio Castellvi.³⁸ Així les tensions amb Ramon Alabart, un altre

34. Filla d'Antonio Ambros i néta de Gabriel Ambros.

35. J. R. Vinaixa. *La navegació...*, pàg. 88.

36. Antonio Castellvi, comerciant de Flix, Juan Badia i Juan Grau, llauradors d'Ascó.

37. AHN, OO.MM. S.J.J. Cast. Amp. Encom. de Azcon. Cabreo de Azcon (any 1787), llibre núm. 71.

38. Sobre aquestes queixes vegeu ACA, RL. Aud. reg. 1209, folis 84, 147, 178, 202, 305, 516 i 666.

comerciant flixenc, i amb el notari Juan Francisco Adell sovintejaren i van acabar amb algun que altre plet.

Febrero 9 de 1779.
Ramon Alabart

Signatura de Ramon Alabart, comerciant de Flix. Arrendatari durant més de dos decennis de les obres que es feien al port fluvial de Flix. Posseïa, totalment o parcialment, diverses embarcations fluvials.

Antonio Catellyi moria, lluny de Flix, l'any 1792. Tenia al voltant de 63 anys. La seva partida de defunció diu:

“Ego Doctor Joannes Vila Presbiter et in ecclesia Parochiali Santa Maria... de Barcinone. Diumenge dia vint y sis Agost de mil set cents noranta dos cos sepultura general de Beneficiat de Antonio Castellvi comerciant de la vila de Flix.”

Els seus fills Antonio i Felipe continuarien la tasca comercial iniciada pel pare.

A la partida de naixement del primer hi és anotat:

“dia veinte y seis de Mayo del año mil setecientos cincuenta y dos. Yo el Dor. Paphnucio Climent Pbro. y Prior de la presente Iglesia, Bautize... a Francisco Felipe Neri, Antonio, hijo legitimo y natural de Antonio Castellvi y Raymunda Ambros conjugues... nacio entre doce y una de los mismos dia, mes y año...”

Tots dos germans actuaren de vegades mancomunadament, especialment en subastes d'arrendaments³⁹ i a l'hora de compartir la propietat d'alguns llaüts de riu.⁴⁰

També algunes de les seves propietats es declaraven conjuntament, com és el cas d'aquests béns immobles:

"... parecio personalmente Felipe Castellvi vecino y del comercio de la villa de Flix... dixo... tiene y posehe junto con su hermano Antº Castellvi tambien vecino y del comercio de dha. villa de Flix, en Dominio directo y alodial de su Magd.

*Primo todas aquellas casa sitas dentro de la referida villa (de Flix) y Calle Mayor de ella... y a la prestacion de un sueldo y seis dineros de censo anual... tienen y poseen todo aquel pedazo de tierra campa de regadio de tendida un tercio poco mas o menos sita en el termino de Flix y camino del Molino Harinero. A la prestacion de la quinsena parte de los frutos acostumbrados..."*⁴¹

Antonio Castellvi y Ambros, igual que el seu pare, va tenir diverses topades amb d'altres veïns de Flix (D. Gregorio Carpintier, etc.) i amb membres del consistori municipal. Sobre aquest darrer, se'n conserva el següent document, datat l'any 1793:

"Memorial de Felix Abella Procurador de Antonio Castellvi y Ambros labrador de la villa de Flix... en qe. expone. Que su principal tiene en el termino de dha. villa y partida nombrada la Ylla diferentes piezas de tierra de cultivo con su corral de ganado de lo que paga al Rl. Catastro y al quinceno de los productos al Rl. Patrimonio: Que su principal como a Duenyo de dhas. tierras ha beneficiado como los demas vecinos que tienen tierras en qe. contienen las hierbas para el pasto de sus ganados como a cosa propia suia sin la menor contradiccion: que no obstante el Ayuntamiento ha expedido un pregón para que ningun ganado entre a pacer en dho continente bajo pena de deguella o carneo: Tal pena esta prohibida por Rs. Ordenes. Que no se

39. Sobre aquest fet veure un exemple de l'arrendament de la comanda d'Ascó de l'any 1806. (ACA, OO.MM. Gran Priorato de San Juan de Jerusalén, reg. 668).

40. "L'any 1793 els germans Antonio i Felipe Castellvi, comerciants de Flix, eren propietaris del llaüt (San Cristóbal) patronejat per Joseph Rodes". (J. R. Vinaixa. *La navegació...*, pàg. 88). Felipe Castellvi era també part interessada en embarcacions de mar.

41. Document datat a Barcelona el 28 de novembre de 1793. ACA Batllia General de Catalunya. Classe 2a, J.J., núm. 3.

*dixo en el Pregon si tal pena se extendia con los ganados qe. paciesen en las propias tierras de los Duenyos... que como su principal es uno de los que mas tierras tiene en aquel continente y tiene a mas ganado en el corral sera un efecto de envidia... del Ayuntamiento... quiere privar que los ganados entren en las propias tierras del Duenyo por el Camino Real o Cabanyera sin tocar tierras agenes... Pide a V.E. mandar al Ayuntamiento que no impida a su principal y demas vecinos pacen sus ganados en sus propias tierras..."*⁴²

A handwritten signature in ink, reading "Antonio Castellvi y Ambros" above a date "1793". Below the signature is a stylized flourish or scrollwork.

Signatura d'Antonio Castellvi y Ambros, comerciant i ramader de Flix. Per la seva contribució a les obres del port de Tarragona, igual que al seu germà Felip, el rei Carles IV li va atorgar el privilegi de ciutadà honrat de Barcelona l'any 1805.

L'any 1805 Antonio Castellvi va sol·licitar el nomenament de ciutadà honrat de Barcelona:

*"Memorial de Antº Castellvi, Hazdo. de Flix en qe. pide a V.E. que en vista de la limpieza de sangre de sus ascendientes y de los meritos qe. tiene contrahidos en beneficio de la patria y estado se sirva V.E. consultarle para una plaza de Ciudadano de las concedidas a la ciudad de Tarragona por las obras de su Puerto."*⁴³

El 10 de juny de 1805 Carles IV li atorgava aquest privilegi reial:

"Por quanto por Real Orden... en diez y siete de febrero de mil setecientos noventa y nueve fui servido conceder a la Ciudad de Tarragona veinte Privilegios de Ciudadano Honrado para beneficiarlos y con su producto

42. ACA, Rl. Aud., reg. 1213, foli 291.

43. ACA, Rl. Aud., reg. 1225, foli 3.

Sobre d'altres agraciats amb el títol de ciutadà honrat de Barcelona per la seva contribució a les obres del Port de Tarragona vegeu: Francisco de Cadenas, "Algunos títulos...".

acudir a la obra del Publico de la misma Ciudad = Y ahora por parte de vos Antonio Castellvi y Ambros labrador y hacendado de la villa de Flix... que vuestros ascendientes por ambas lineas han enlazado con familia de distincion. Que en la ultima guerra con Francia hicisteis algunos Servicios a la Corona. Que habeis obtenido y desempeñado a satisfaccion los Empleos de Republica, en distintas epochas y que un hermano vuestro se halla colocado en la clase de Ciudadano Honrado de Barcelona... suplicasteis... fuese servido expedir a vro. favor uno de los Privilegios de Ciudadano Honrado de Barcelona concedidos a la expresada ciudad de Tarragona vago el Servicio de quarenta mil reales de vellon que habeis entregado y se han depositado en el Arca de dos llaves en que se custodian los fondos de la referida obra del Puerto de Tarragona..."⁴⁴

L'any 1818 Antonio Castellvi refusà el nomenament de regidor degà de Flix, càrrec pel qual havia estat proposat emparant-se en la seva posició noble, la seva edat, 66 anys, el seu precari estat de salut i el fet que vivia sol "con un hijo menor que cursa estudios".

El seu germà Felipe Castellvi y Ambros posseïa també diverses propietats a la vila de Flix. Entre d'altres:

"Felipe Castellvi y Ambros comerciante de la villa de Flix... posehe toda aquella casa con su corral y patio ocasal en parte rehedicado y a ella contiguo con todos sus drchos. y pertinencias sita en la Calle Mayor de dicha villa de Flix nombrada la calle de Asco. La qual se tiene en Dominio Directo de S.M y de su Rl. Patrimonio como a tenido incorporadas las rentas del antiguo magistrado de Barcelona a la prestacion de censos y demas drechos Dominicanos que constare por cabreos u otros legítimos documentos... y linda la dha casa corral y patio por la parte de arriba con dha calle Mayor por la de abajo con la plasuela nombrada de Santa Maria, de un lado con la casa del Magco. Ayuntamiento de la propia villa y de otra parte con la casa de Josef Rius soguero..."⁴⁵

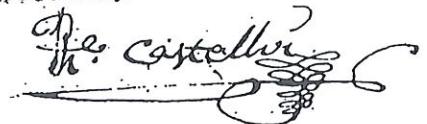
"... posee una pieza de tierra o Masia con su casita y corral de ganado dentro de ella construidos sito en el termino de Flix la partida vulgarmente nombrada de Valldevera, plantada de higueras, almendros, olivos, viña, tierra de sembradura con su porcion de garriga, de tenida toda junta de veinte y seis jornales poco mas o menos que linda de levante con el

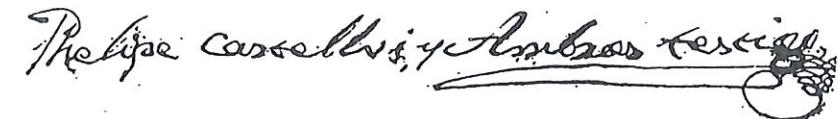
44. ACA, Rl. Aud. reg. 1265, folis 205-208.

45. ACA, Batllia General de Catalunya, classe 2a, J.J., núm. 3., foli 151.

Lligallo... y de cierzo con el camino que dirige a la villa de Ribaroja y pertenece la mencionada pieza de tierra al nombrado Felipe Castellvi por titulo de venda perpetua a su favor otorgada por Dn. Joseph de Montagut y Nogues⁴⁶ en la ciudad de Tortosa domiciliado..."⁴⁷

Flix el dia tres del mes de Turio, del año
mil setecientos noventa y cuatro.





Dues signatures de Felipe Castellvi y Ambros, batlle de Marina i comerciant de Flix. El 1804 va obtenir el privilegi de ciutadà honrat de Barcelona i l'any 1807 el rei Carles IV el nomenà cavaller.

Aquesta finca l'havia adquirit el 22 de març de 1787. El 15 d'octubre de 1794 va presentar un memorial per tal d'aconseguir un canvi en el pagament anual que havia de satisfer per aquesta propietat al Patrimoni Reial.

"Felipe Castellvi y Ambros vecino de la villa de Flix... expone... Que el suplicante se halla Dueño... de un piesa de tierra... cuya piesa de tierra esta sujeta bajo dominio directo del Rl. Patrimonio a la prestacion de la onzena parte de todos sus frutos a excepcion de los Higos, Almendras, y

46. D. José de Montagut i Nogues, cavaller, era l'any 1787 el terratinent més important de la Torre de l'Espanyol. Era fill de D. Rafael de Montagut Morello i de Marfa Antonia Nogues i nétil del també cavaller Francisco Montagut Capsir i Antonia Morello Gil.

47. ACA, Batllia General de Catalunya, classe 2a J.J., núm. 3., foli 132.

Seda, pero libres y francas de laudemio en caso de transportacion y queda a mas sujeta a contribucion de Diezmo de todos los frutos al Cabildo de Canonigos de Tortosa y Prior de la Parroquial de Flix. Estas contribuciones tan gravosas y el aumento de mucho tiempo a esta parte han tomado los jornales de los trabajadores y la contingencia de los contratiempos privan al Supte. el dar mas extension de cultivo a dha. pieza y plantarla de los Arboles, cuyos frutos estan sujetos a la prestacion de dho. onzeno; De forma que aunque ha hecho varias diligencias por ver de encontrar Parceros se resisten en tomarla por causa de unas contribuciones tan gravosas, al passo que hallan muchas en aquel termino libres de semejante onzeno... Baxo estos supuestos tan verosimiles y fundados ha parecido el Supte. proponer a V.S. un medio y es de que en lugar de dho. onzeno de frutos expuesto a los contratiempos y fraudes de los colonos se obligara en pagar al Rl. Patrimonio un censo annuo de 25 rls. y a la prestación de laudemio (de que se halla ahora libra) en caso de transportacion... lo qe. redundaria mas presto en beneficio que no en perjuicio del Rl. Patrimonio..."⁴⁸

Els negocis de Felipe Castellvi estaven estretament lligats al riu Ebre. Com a arrendatari que fou durant alguns anys de la comanda d'Ascó, percebia la lleuda, és a dir, el peatge pel pas de les mercaderies, especialment les que es transportaven per l'Ebre.

Durant molts anys fou batlle de Marina de diversos pobles riberecs (Flix, Ascó, Vinebre, etc.). El document reial que li atorgava el nomenament de cavaller fa referència a aquesta activitat:

"... vuestros buenos servicios, en los treinta años que habeis servido sin sueldo alguno el empleo de Bayle de Marina de Flix, Asco... fomentando la matricula tanto con gente como de embarcaciones; en terminos que se debe a vro. zelo ser la mas numerosa de la Provincia despues de la de Tortosa..."

Posseïa també diverses embarcacions, tant fluvials com marítimes.⁴⁹ Però sens dubte, la compra-venda de grans era el negoci de més abast i el

48. Ibidem, foli 133. Document datat el 15 d'octubre de 1794.

49. Sobre les embarcaciones de mar: "A 1794 Felipe Castellvi era copropietari del "Javeque Nra. Sra. del Rosario de porte de treinta toneladas". Compartia, també, la propietat del "Londro nombrado la Concepcion de Nra. Sra. y San Jose de porte de quareinta y dos toneladas". J.R. Vinaixa. La navegació... Pàg. 88.

que li proporcionava els beneficis més substancials. Sovint establia contractes amb les ciutats de Barcelona i Saragossa per tal de fer-hi arribar els cereals necessaris per a l'abastament d'aquelles poblacions.

"Memorial de Felipe Castellvi comerciante de Flix. Pide se le conceda carta de compra para poder extraer del Partido de Lerida el numero de cinco mil quarteras de trigo para esta capital (Barcelona)."

"Resolucion. Barcelona 21 noviembre de 1796. Use el suplicte, de su libertad y en caso de embarazarlo lo haga presente a esta superioridad."⁵⁰

"El Ayuntamiento de esta ciudad (Barcelona) en oficio de 23 de Dizbre. del corriente acompaña copia del oficio del Presidente de la Junta de Abastos de la ciudad de Zaragoza de quedar diligenciada aquella Junta en haverse dado comision a Dn. Felipe Castellvi de Flix para la compra de 10.000 quarteras de trigo para el Abasto de aquella ciudad de Zaragoza..."⁵¹

Com en el cas del seu germà Antonio, també refusà en més d'una ocasió de formar part de l'Ajuntament de Flix. L'any 1807, per exemple, va demanar que es tragüés el seu nom de la bossa d'insaculació dels regidors emparant-se en què aquell any era arrendatari de les rendes del Reial Patrimoni, circumstància que l'inhabilitava d'ocupar càrrecs municipals.

L'any 1804 Felipe Castellvi va obtenir el privilegi de ciutadà honrat de Barcelona. Igual que el seu germà Antonio, va rebre aquest nomenament reial per haver contribuït amb diners a les obres del port de Tarragona. El document reial expedit a San Ildefonso el 13 d'agost de 1804 deia:

"Por quanto... por Rl. Orden de diez y siete de febrero de mil setecientos noventa y nueve fui servido conceder a la ciudad de Tarragona veinte Privilegios de Ciudadano Honrado de Barcelona para beneficiarlos y con su producto acudir a la obra del Puerto de la misma ciudad.— Y ahora por parte de vos Felipe Castellvi y Ambros vecino y del comercio de la villa de Flix... Que... seguirs vtro. comercio por lo perteneciente a America como en

50. ACA, Rl. Aud., reg. 1216, foli 390.

51. ACA, Rl. Aud., reg. 1225, foli 592, any 1805.

*la Peninsula. Que en el tiempo de la ultima guerra con la Francia manifestasteis vro. zelo... a mi Rl. Servicio en el alistamiento de voluntarios para el Exto. ... haviendo contribuhido con dos mil Rls. de vºn. por donativo voluntario para ocurrir a las urgencias de la Monarquia. Y finalmente qe. en tiempos de escasez de trigo en la Ciudad de Barcelona procurasteis se hiciesen acopios de granos para la Rl. Provision y Abasto de la misma ciudad. En cuya atencion me suplicasteis fuese... mandar expedir a vro. favor uno de los referidos Privilegios de Ciudadano Honrado de Barcelona concedidos a la expresada ciudad de Tarragona bajo el servicio de quarenta mil rs. de vn. que haveis entregado y se han depositado en el Arca de dos llaves en que se custodian los fondos de la referida obra del Puerto de Tarragona.”*⁵²

Pocs anys després, el 1807, va obtenir el títol de cavaller. Un informe elaborat poc abans de rebre aquest nomenament reial ens permet de conèixer el patrimoni d'aquest personatge:

*“Informe de la Camara sobre la instancia de Felipe Castellvi, Ciudadano Honrado de Barcelona y vecino de Flix, pidiendo que se conceda privilegio de Caballero del Principado de Cataluña para si, sus hijos y descendientes varones, sirviendo a S.M. por esta gracia con 5.000 reales de vellon, segun el ultimo arancel: dice ha servido gratuitamente el oficio de baile de Marina de Flix, Ascó, Vinebre y Ribarroja, y tiene un patrimonio de 75.200 libras catalanas y una renta anual de 4.417 libras de la misma moneda pudiendo sostener con ello el decoro correspondiente a un caballero.”*⁵³

El rei Carles IV li va atorgar aquest nomenament en document datat a Madrid el 12 de juliol de 1807:

“Dn. Carlos... Rey de Castilla Por quanto por parte de vos Felipe Castellvi Ciudadano Honrado de Barcelona y vecino de la villa de Flix... dedicais todas vuestras tareas a el mayor fomento de la Industria socorriendo con ocupaciones utiles a infinitos Pobres que han sustentado sus familias en la mas critica miseria... el Gobernador Militar y Politico de la Plaza de Tortosa y el Comandante interino de aquella Provincia quienes elogiaron el mayor interes vuestrs buenos servicios, en los treinta años que

52. ACA, Rl. Aud., reg. 1265., folis 171–174.

53. Eugenio Serrablo. *Catálogo de consultas...*, pàg. 184.

*haveis Servido sin sueldo alguno el empleo de Bayle de Marina de Flix, Asco, Vinebre, Ribarroja, de Mequinensa... fomentando la matricula tanto con gente como de embarcaciones; en terminos que se debe a vro. zelo ser la mas numerosa de la Provincia despues de Tortosa... habeis sido nombrado para adquirir emprestitos voluntarios para las urgencias de mi Corona cuya comision desempeñasteis completamente siendo el primer subscriptor por lo qual el Alcalde Maior de Tortosa os dirigio un oficio dandoos las gracias en mi Rl. nombre... he venido en concedervos a vos dicto Felipe Castellvi y a vuestros hijos y descendientes... por linea recta masculina... el Privilegio de Cavallero del referido mi Principado de Cataluña. En cuya consecuencia por Rl. Cedula de veinte de abril de este mismo año (1807) di comision al corregidor de Tortosa para que os armase Caballero, concediendoos el cingulo Militar y las demas Ynsignias Militares...”*⁵⁴

L'obtenció del títol de cavaller portava aparellat, entre d'altres, l'atorgament de l'escut d'armes, que l'havia d'identificar, des de llavors, i els seus descendents. Carles IV li concedí, en el mateix document, aquest escut nobiliari:

“... concedo a vos... el Escudo de Armas... compuesto y organizado en Campo Azul un castillo de tres homenages de Plata, mamposteado de sable, la bordadura componada de Plata y Azul y adornado con su correspondiente morrión o zelada de asero vrugido, claveteado y perfilado de oro, forrado de rojo puesto enteramente de perfil con tres regatillas o grilletas mirando al flanco derecho en señal de su legitimidad y suministrado de varios plumages de varios colores que representan los diversos pensamientos guerreros de la Casa de Castellvi...”

Un altre membre d'aquest llinatge a remarcar fou Antonio Castellvi, nat a Flix vers l'any 1784. Participà a la guerra del Francès amb el grau de capità del Terç de Tortosa i posteriorment fou ascendit a tinent coronel d'Infanteria al juliol de 1822.

54. ACA, Rl. Aud., reg. 1265, folis 406–410.

La transcripció dels privilegis reials atorgats als germans Castellvi apareixen també a l'apèndix del treball *Privilegis nobiliaris de Catalunya...* de M. Güell i J. Rovira. Agraïm als autors la seva deferència en permetre'ns consultar aquest estudi encara inèdit.

3. Altres privilegiats de Flix:

A més dels esmentats, Flix acollia d'altres personatges benestants.

Durant bona part del darrer quart del segle XVIII D. Gregorio Carpintier y Duque fou comissionat de l'intendent general del Principat de Catalunya i administrador de les rendes de les Salines del partit de Flix. No tenim notícia de la presència d'aquest cognom a Flix amb anterioritat, per la qual cosa pensem que la seva arribada estaria motivada pels nomenaments esmentats.

Com a salvaguarda, per raó dels seus càrrecs, dels interessos de la Corona a Flix i a la Palma d'Ebre, s'ocupava d'informar sobre l'estat de les possessions reials en aquests indrets i posseïa, entre d'altres, les facultats d'atorgar alguns arrendaments i de fer redactar capbreus. L'any 1780 va adjudicar, per exemple, l'arrendament per tal de reparar l'assut de Flix al comerciant Ramon Alabart.

La seva posició social li permetia d'obtenir certs privilegis. En un document datat a Barcelona el 27 d'octubre de 1778 es declarava el següent:

Flix, 30 de Octubre de 1786
Gregorio Carpintier y Duque

Signatura de Gregorio Carpintier y Duque, administrador de les rendes del partit de Flix. Era el representant oficial de la Corona en aquella població.

*"D. Gregorio Carpintier domiciliado en la villa de Flix confeso... tiene... toda aquella pesquera o facultad de pescar en el río Ebro llamada vulgarmente la Pesquera del Raset situada en el término de Flix... y pertenece al otorgante... con Escritura pasada ante Vicente Serres essno. publ. y Rl. de Mora de Ebro en 22 de octubre del año pasado de 1777..."*⁵⁵

Com la majoria dels privilegiats flixencs contemporanis seus, posseïa en propietat alguna embarcació. L'any 1796 va vendre, conjuntament amb D. Cristobal Ballester, administrador de la Reial Estafeta de Móra d'Ebre, dos terços d'un llaüt de pesca. En el capbreu de 1787, concretament el 24 de desembre, declarava que tenia les següents propietats al terme de Flix:

1. *"... tiene y posehe en dominio directo y alodial de su Magd. una piessa de tierra plantada de algunos olivos situada en el término de Flix... por cuya piessa de tierra nada paga a su Magd. solamente ocho sueldos ardites en forma cinco sueldos al Beneficio de Sn. Juan Evangelista y los restantes tres sueldos al susodicho D. Ignacio de Padellas en cada un año..."*
2. *"... tiene y posehe en dominio directo y alodial de su Magd. una piessa de tierra plantada de olivos y un almendro.. por las que nada paga a su Magd. si solamente al Beneficio de San Juan Evangelista..."*
3. *"... tiene en dominio directo y alodial de su Magd. una piessa de tierra plantada de algunos olivos... por la que nada paga a su Magd. si solamente al Beneficio de San Juan Evangelista..."*
4. *"... tiene una piessa de tierra plantada de algunos olivos... la qual hace a su Magd. la quinsena parte de los frutos acostumbrados..."*
5. *"... tiene una piessa de tierra plantada de algunos olivos... por la hace de dro. a su Magd. la quinsena parte de los frutos..."*
6. *"... tiene una piessa de tierra plantada de algunos olivos y higueras... paga a su Magd. la quinsena parte de los frutos..."*
7. *"... tiene una piessa de tierra o isla inculta... por la que hace de censo a su Magd. en cada un año un sueldo moneda de ardites..."*
8. *"... tiene una piessa de tierra con su casa derruhida con algunas morenas... en la villa de Flix, llamada la Llonja... hace de censo a su Magd. cada año dos sueldos ardites..."*
9. *"... tiene una piessa de tierra campa o de sembradura con su senia o*

55. Aquesta pesquera, i sobretot els beneficis que generava, li era fortament qüestionada per Antonio Castellvi, arrendatari de la baronia.

noria... partida de les Senies... por la que hace de censo a su Magd. en cada un año un sueldo y dos dineros moneda de ardites.”

10. “... tiene... una pieza de tierra campa... partida de la Barca... por la qual hace de censo a su Magd. cada un año dos dineros moneda ardites.”

11. “... tiene y posehe en dominio directo y alodial de su Magd. toda aquella pesquera o facultad de pescar en el río Ebro llamada la pesquera del Baget (Raget) contiguo a la Boquera termino de la misma villa de Flix en el Azud de los Molinos Arineros de la misma villa por la que hace de censo a su Magd. en cada un año un sueldo moneda de ardites.”

12. “... tiene un huerto plantado de higueras situado en la huerta... de Flix y partida del molino Arinero... por el qual hace de dro. a su magd. de la quinsena parte de los frutos...”

13. “... tiene una pieza de tierra plantada de olivos, higueras y algunas enzinas... partida de Aubachs, llamada lo comellá den Boley... por la que hace de dro. a su Magd. de la quinsena parte de los frutos...”

14. “... tiene una pieza de tierra plantada de olivos... en la Partida del Aubal... hace de dro. a su Magd. de la quinsena parte de los frutos...”

D. Gregorio Carpintier estava casat amb Ines Aguilar i tenia dues filles, Francisca⁵⁶ i Antonia.

El notari de Flix Juan Francisco Adell Alabart ere gendre seu:

“... que Juan Fco. Adell Notario de Flix de muchos años a esta parte se halla casado con una hija⁵⁷ de D. Gregorio de Carpintier...”

Juan Francisco Adell obtingué el títol de notari l'any 1785 i fixà la residència a Flix. Era fill Jaime Adell, també notari, i de Rosa Alabart. Ocupà durant aquells anys de les darreries del segle XVIII diversos càrrecs municipals. De les divergències i confrontaments entre alguns membres del sector privilegiat de Flix en va sortir esquitxat Juan Francisco Adell. L'any 1803 adreçava a la Reial Audiència el següent memorial:

56. Francisca Carpintier Aguilar va signar capítols matrimonials a Tortosa el 15 de març de 1793 amb D. Francisco Gomez Suriano, “Interventor del Rl. Alfeli de la ciudad de Tortosa”. A les primeries de la següent centúria apareix documentat també un D. Mariano Carpintier, domiciliat a Flix, possiblement fill de D. Gregorio.

57. Antonia Carpintier Aguilar. Un fill seu era Mariano Adell, nat a Flix el 30 de novembre de 1791, que fou un dels primers voluntaris a ingressar a la Milícia nacional de Flix, en crear-se el dia 1 de novembre de 1833.

“Memorial de Juan Peres Pror. de Juan Fco. Adell de Flix en que se queja del Alcalde Mayor de Tortosa que le mando salirse de la villa, lo atríbuye a intriga de Dn. Josef Antonio Oriol, y pide se levante la prouda. y se remita a Justicia.”⁵⁸

Les diferències entre els regidors de la vila i el notari Adell van comportar que aquest darrer acabés perdent la plaça de secretari de l'Ajuntament de Flix.

L'any 1808 l'havien tornat a nomenar secretari de l'Ajuntament, no obstant aquest nomenament comptava amb l'oposició del regidor degà Pablo Guiu, que proposava el seu cunyat Benito Galceran per al mateix càrrec.

El notari Adell i el seu sogre D. Gregorio Carpintier, per un costat, i la família Castellvi, per l'altre, acabaren protagonitzant un dels confrontaments més virulents d'aquell final de segle entre les famílies benestants d'aquella vila.

Natural de Flix era també el notari Benito Galceran Passanau, molt possiblement fill de l'advocat Pedro Pablo Galceran. En ser-li atorgada la notaria de Vilalba va haver de marxar de Flix. Des de llavors les peticions per tal de poder retornar a la seva vila nadiua van sovintejar, però l'oposició del notari Adell va impedir el seu retorn fins que en una resolució reial, datada a San Ildefonso el 8 d'agost de 1796, s'establia:

“Por quanto por parte de Benito Galceran Passanau vecino de la villa de Flix y Esno. Real de la de Villalba... des de el año de 1789 se me ha representado, que en dha. villa de Flix tiene su casa principal y el cuidado de su anciana madre una tia, y no le sufriagan los emolumentos de la Notaría para sostener dos casas... deseando no apartarse de la compañía y asistencia de su Madre y tia... me ha suplicado sea servido dispensarle la residencia que se le prefigo en ella y concedersela en Flix... por la presente concedo licencia y permiso al nominado Benito Galceran

58. Aquell any Juan Francisco Adell exercia també com a secretari de l'Ajuntament. L'ordre de l'alcalde major de Tortosa comportava: “Extrañamiento de casa y patria”. (ACA, Rl. Aud., reg. 1223, foli 31). Sobre el mateix assumpte vegeu també els folis: 48, 71, 316, 359 i 397.

*Passanau... con la residencia en la villa de Villalba que pueda mudarla a la de Flix... con obligacion de asistir al ajuntamiento de la enunciada villa de Villalba..."*⁵⁹

Un possible fill seu, Salvador Galceran Blay, obtingué, l'any 1817, el títol de notari i fixà la seva residència a Ascó ja que a Flix encara continuava Juan Francisco Adell com a notari titular.

Un altre personatge benestant de Flix era el comerciant Ramon Alabart, que durant més de vint anys va obtenir l'arrendament de les obres que es feien a l'assut de Flix.

Com la resta dels comerciants flixencs va participar també en el negoci dels cereals i gaudia de la propietat, total o parcial, d'alguns llaüts:

*"L'any 1777 Ramon Alabart, comerciant de Flix, compartia amb d'altres una part de la propietat del llaüt San Fco. de Paula que patronejava Fco. Bages i al mateix temps participava de la propietat del llaüt San Antonio de Padua patronejat primer per Fco. Rodes (1777) i després per Fco. Macip (1779). A 1786 tenia també una part important de la propietat del llaüt San Roque patronejat per Joseph Macip i (Nuestra Señora del Remedio) patronejat per Pedro Torres."*⁶⁰

El seu prestigi social es posa de manifest amb el fet que fou un dels tres riberencs que van avalar, l'any 1794, el comerciant Mauricio Puig, de Riba-roja, per tal que aquest pogués obtenir el privilegi de ciutadà honrat.

59. ACA, RI. Aud., reg. 1.194, foli 216.

60. J.R. Vinaixa. *La navegació....*

BIBLIOGRAFIA

- ESPINALT, B. *Atlante Español o descripción General de todo el Reyno de España. Principado de Cataluña*. Tom VI, part III. Madrid, 1783.
- CADENAS, Vicente de. *Titulos del Reino concedidos por los monarcas carlistas*. Eds. Hidalguía. Madrid, 1956.
- CADENAS ALLENDE, Francisco de. "Algunos títulos de Ciudadanos Honrados de Barcelona beneficiados para aplicar su importe a las obras del Puerto de Tarragona", *Hidalguía*, núm. 31, 1958.
- GARCÍA CARRAFFA, A. i A. *El solar Catalán, Valenciano y Balear*. Tom IV, 1968.
- GARMA Y DURAN, Francisco Xavier de. *Adarga Catalana. Arte heráldica y prácticas reglas del blasón*. Vol. II. Barcelona, 1753.
- GÜELL JUNKERT, Manel; ROVIRA SORIANO, Jordi. "Privilegios nobiliarios de Catalunya. Època Moderna (Conca Inferior de l'Ebre)", Comunicació presentada a la XXXVII Assemblea Intercomarcal d'estudiosos (Amposta, 18-20 d'octubre de 1991).
- SERRABLO, Eugenio. *Catálogo de consultas al Consejo de Aragón*, 1975.
- VINAIXA MIRO, J. R. *La navegació per l'Ebre català en el darrer quart del s. XVIII, de Riba-roja a Miravet*. CERE, 1994.

ARXIUS

ARXIUS (i abreviatures)

ACA. Arxiu de la Corona d'Aragó.

RI.: Reial Audiència.

Reg.: Registre.

AHN. Arxiu Històric Nacional.

OO.MM. S.J.J.: Ordens Militars. Sant Joan de Jerusalem.

Cast. Amp.: Castellania de Amposta.

Encom.: Comanda.

AHT. Arxiu Històric de Tarragona.

Not.: Notari.

ÍNDEX TOPOGRÀFIC

Abella, Félix – 20
 ACA – 14, 18, 20, 22, 23, 25, 26, 27, 31, 32
 Adell, notari – 14, 31
 Adell, Jaime – 30
 Adell, Jayme, vídua de – 15
 Adell, Juan Francisco – 14, 19, 31, 32
 Adell Alabart, Juan Francisco – 30
 Adell Carpintier, Mariano – 30
 Aguilar, Inés – 30
 AHN – 18
 AHT – 9
 Alabart, Ramon – 18, 19, 28, 32
 Alabart, Rosa – 30
 Ambros, Antonio – 18
 Ambros, Gabriel – 18
 Ambros, Raimunda – 18, 19
 Amèrica – 25
 Aquí, partida de terra – 16
 Ascó – 8, 9, 10, 13, 15, 18, 24, 26, 32
 Ascó, baronia d’ – 18
 Ascó, carrer d’ – 22
 Ascó, comanda d’ – 20, 24
 Aubal, partida de terra – 30
 Aubachs, partida de terra – 30
 Azcón – 18
 Badia, Juan – 18
 Badia, Ramón – 18
 Bages, Francisco – 32
 Baget (Raget) – 30
 Ballester, Cristobal – 29
 Barca, de la, camí – 16
 Barca, de la, partida de terra – 30
 Barcelona – 10, 20, 22, 24, 25, 26, 28
 Barcinone – 19
 Benifallet – 13
 Benissanet – 13
 Benissanet, comanda de – 18
 Berrús – 10
 Biarnés, Micaela – 13
 Boquera, la – 30
 Cabanyera – 20
 Cadenes, Vicente de – 13
 Carles IV – 21, 23, 26, 27
 Carles VII – 13

Carpintier, Mariano – 30
 Carpintier Aguilar, Francisca – 30
 Carpintier Aguilar, Antonia – 30
 Carpintier y Duque, Gregorio – 20, 28, 29, 30, 31
 Castellví, Els – 13, 17, 31
 Castellví, Casa de – 27
 Castellví, Antonio – 14, 15, 17, 18, 19, 29
 Castellví, Antoni – 27
 Castellví i Ambros, Antonio – 17, 19, 20, 21, 22, 25
 Castellví i Ambros, Felipe – 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27
 Castellví i Alabart – 8
 Castilla – 26
 Català, Josep – 18
 Catalunya – 5, 20, 28
 Cataluña – 27
 Climent, Dr. Paphnucio – 19
 Clot de la vila, partida de terra – 15
 Coll de Eixaus, partida de terra – 16
 Comellà d’en Boley, peça de terra – 30
 Comellars y Coll de Ballester, los, partida de terra – 15
 Concepción de Nuestra Señora y San José, llondro – 25
 Corral Nou, lo, peça de terra – 15
 Darenys, lo, heretat – 15
 Devesa, La – 14
 Duran, Ignacio – 13
 Duran y Silva de Liori, Teresa – 13
 Ebre – 5, 6, 7, 10, 12, 15, 16, 17, 18, 24, 29, 30
 Écija – 13
 Espinalt, B. – 10
 Falset – 9
 Fatarella, la – 15
 Feixes y planol, les, peça de terra – 16
 Flix – 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32
 Flix, baronia de – 5, 18
 Flix, partit de – 28
 Floridablanca, Comte de – 10

Fontanet, carrer den – 18
 Francia – 26
 França – 7, 22
 Gallán y Zayas, María Ramona – 13
 Galcerán, Pedro Pablo – 31
 Galcerán Blay, Salvador – 32
 Galcerán Passanau, Benito – 31, 32
 Gandesa – 12, 13, 14
 Garma – 12, 16
 García Carraffa – 12, 16, 17
 Gomez Suriano, Francisco – 30
 Gordo y Sáez, Juana Francisca – 13
 Granadella, camí de la – 16
 Grau, Juan – 18
 Güell, M. – 27
 Guillem, carrer – 16
 Guiu, Pablo – 31
 Horta, Francisco – 18
 Huerto de la Hera, El, hort – 15
 Jardi Rebull, Joaquín – 9
 Jardi Riba, María Josefa – 9
 Jordà, María – 18
 Lérida – 15, 25
 Lérida, Valle de – 15, 16
 Lligallo, el – 23
 Llonja, la – 29
 Llosa, la, riu – 15
 Macip, Francisco – 32
 Macip, Josep – 32
 Madrid – 13, 26
 Magrinyà, Ramon de – 9
 Mayor, carrer de Flix – 14, 20, 22
 Mequinensa – 26
 Miravet, batllia de – 18
 Molino Harinero, camí – 20
 Molino Arinero, partida de terra – 15, 30
 Molinos Arineros, azud de los – 30
 Montagut, Els – 7, 9
 Montagut Capsir, Francisco – 23
 Moñagut Morello, Rafael de – 23
 Montagut y Nogués, Josep – 23
 Montlleó, Els – 12
 Móra d’Ebre – 7, 29
 Morello Gil, Antonia – 23
 Nafora – 15
 Nogués, María Antonia – 23
 Nuestra Señora del Remedio, llagut – 32
 Nuestra Señora del Rosario, embarcació – 25
 O’Callaghan, Els – 7
 Oriol, Els – 7, 8, 9, 12, 16, 17
 Oriol, Antonio de – 14
 Oriol, Jaume de – 12
 Oriol, Josef Antonio – 31
 Oriol Duran, Ana Maria de – 13
 Oriol Duran, Buenaventura de – 13
 Oriol Duran, José Antonio de – 13
 Oriol Duran, Josefa Maria de – 13
 Oriol Duran, Salvadora Teresa de – 13
 Oriol y Llori, José Antonio Gil de – 13
 Oriol y Lleche, Pedro Pablo de – 13
 Oriol y Montagut, José Francisco de – 13, 17
 Oriol i Salvador, Buenaventura de – 13
 Oriol i Salvador, Gil de – 13
 Oriol i Salvador, Jaime de – 13
 Oriol i Salvador, José Antonio de – 13
 Oriol i Salvador, María Teresa de – 13
 Oriol y San Germán, Antonio Pedro Pablo de – 13, 14
 Oros, Isabel – 12
 Padellas, Ignacio de – 29
 Palma, La – 5, 28
 Peres, Juan – 31
 Plana de Arne, camí – 16
 Planes, les, partida de terra – 15
 Portal de Ascó, partida de terra – 16
 Puebla de Masaluca, La – 10
 Puig, Els – 8
 Puig, Mauricio – 32
 Raget (Baget) – 30
 Real, Camino – 21
 Rebull y de Faneca, Dr. Josef – 9
 Riba-roja – 8, 15, 23, 26, 32
 Ribera, La – 7
 Ribera d’Ebre, comarca – 10
 Rius, Josef – 22
 Roca, Marquès de la – 13
 Rodes, Francisco – 18, 20, 32
 Rovira, J. – 27
 Salvador, Els – 8, 9
 Salvador y Biarbés, Micaela, Raimunda Felfcia Josefa de – 13
 Salvador y Ossó, José de – 13
 San Antonio Abad, llagut – 18
 San Antonio de Padua, llagut – 32

San Cristoval, llagut – 20
San Francisco de Paula, llagut – 32
San Germán, Ana Maria de – 13
San Geronymo, porta – 10
San Ildefonso – 25,31
San Juan, Valle de – 10
San Juan Bautista, església de – 10, 13
San Juan Evangelista, benefici – 29
San Pedro, llagut – 18
San Phelipe, llagut – 18
San Roque, llagut – 32
Sant Joan de Jerusalem, Ordre de – 14,17
Santa Maria, església parroquial – 19
Santa Maria, plaça – 22
Saragossa – 24
Sebes, camí de – 16
Sebes, horta de – 15
Senies, les, partida de terra – 15,30
Serra, Pedro – 14
Serralbo, Eugenio – 26
Serres, Vicente – 29

Sevilla – 13
Silva y Liori, Josefa de – 13
Tarragona – 22, 25, 26
Tarragona, port – 21 ,22, 25, 26
Tarragona, província – 12
Tivissa – 9
Torre de l'Espanyol, La – 23
Torres, Pedro – 32
Tortosa – 9, 10, 13, 23, 24, 26, 27, 30
Tortosa, Alcalde Mayor – 31
Tortosa, corregiment – 10
Tosalet del ¿Rey?, peça de terra – 15
Valdevera, partida de terra – 22
Vila, Dr. Joannes – 19
Vilalba – 31
Vilanova, Els – 11
Villalba – 32
Vinaixa, J.R. – 18, 25, 32
Vinebre – 24, 26
Ylla, la, partida de terra – 20
Zaragoza – 25

D'aquesta edició se n'han fet un tiratge
especial de 100 exemplars numerats.

